

Vayikra Chapter 9 appears to be a grab bag of Halakhot punctuated regularly by either “I am Hashem” or “I am Hashem your Divinity”, and I have not succeeded in discovering any more coherent structure. I will therefore address one small feature – the appearance of the phrase *במשפט עול תעשו* in both verse 15 and verse 35. Absent any structural notion, I cannot argue that the repetition has any thematic or leitmotif significance, and so my analysis will be wholly microscopic, with an extended comment on current events within the Orthodox community at the end.

Meanwhile, I pray along with all of you that the current situation in Boston is resolved so as to reestablish our sense of security and without further loss of life or injury to public safety personnel or anyone uninvolved.

Here is verse 15 in what we will regard as its literary context, the space between “I am Hashem”s.

לֹא תֵעָשׂוּ עֹל בְּמִשְׁפַּט
לֹא תִשָּׂא פְּנֵי דָל
וְלֹא תִהְיֶה דֶרֶךְ פְּנֵי גְדוּל
בְּצִדְקַת שֹׁפֵט עַם יִתְּרָה:
לֹא תִלְךָ רֶכֶל כִּי לִבְעַמְּיָךְ
לֹא תִעַמְדַּע לְדַם רֵעֲךָ
אֲנִי יְקֻוֹק:

And here is verse 35 in its parallel context.

וְכִי יִגֹּר אֶתְךָ גֵר בְּאַרְצְכֶם
לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ:
כֹּאֲזָרְחִים כִּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם
וְאֵה בֵּת לֹא כְמוֹךְ

כִּי גֵר יִמְהַיְתֶם בְּאַרְצְךָ
מִצָּרִים
אֲנִי יְקֻוֹק אֱלֹהֵי יְכֶם:

אֲנִי יְקֻוֹק אֱלֹהֵי יְכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

לֹא תֵעָשׂוּ עֹל בְּמִשְׁפַּט בְּמִשְׁפַּט שׁוֹרֵה:
מֵאֲזֵנֵי צִדְקָא בְּנֵי צִדְקָא יִפְתְּצוּ וְהֵן צִדְקָא יִהְיֶה לְכֶם

וְשִׁמְרֵתְּ אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת כָּל מִשְׁפַּטֵּי
וְעִשְׂתֶּם אֹתָם
אֲנִי יְקֻוֹק:

At first glance, verse 15 seems to be speaking about a formal judicial context, whereas verse 35 is addressing weights and measures in private commercial endeavors. This seems to be the approach of Sifra, which then argues that the repetition teaches that “one who measures is considered a judge”. However, Targum Yerushalmi translates *במשפט* in both contexts as “בסדר דינא”, which seems to place both in the formal judicial context, and it is possible that Sifra relates verse 35 to those who establish public weights and measures. This is explicitly the approach of Rabbeinu Bechayay.

Ibn Ezra to verse 15 extends the prohibition to witnesses as well as judges – I’m not clear on why. In verse 35, however, he makes the plausible claim that the repetition should be read in the context of verses 33-34, as emphasizing the vulnerability of *gerim* to injustice. The subsequent prohibitions against showing favoritism, whether to the poor or to the great, fit well with this theme. One can also argue that

this theme of impartiality unified the two occurrences, which weights and measures symbolically representing the general need for impartial justice.

Many acharonim see the repetition as emphasizing the necessity of preserving procedural justice even at the cost of substantive justice – neither the court nor the parties are entitled to lie or distort even when lying or distorting will yield a more just result. (This should be contrasted with Akeidat Yitzchak's claim that the position that one must follow the Sanhedrin even if they "say that the right is the left and the left is the right" is intended to preserve judicial authority to distort the formal law so as to achieve substantive justice.)

R. Chaim Paltiel notes that the other prohibitions in verse 35 are framed in the singular. His conclusion is that *במשפט עול במשפט* refers to an ad hoc lay court, whereas *בצדק תשפוט עמיתך* relates to a credentialed judge hearing cases alone. Meshivat Nefesh to my mind gives a better answer – that the obligation to provide proper justice fundamentally falls on the community as a whole, and corruption is the responsibility of the community that appointed or sustained the judges.

Over the past month the Modern Orthodox community has suffered through a series of very public rabbinic scandals. In two of these cases – those of the Chief Rabbi of France and of Rabbi Michael Broyde – the rapid and proper reaction of the communal bodies they led was to remove them from office. In the third case – Rabbi Herschel Schachter's use of an offensive racial term while speaking to a London rabbinic conference – Yeshiva University issued a belated condemnation, but Yeshivat Rabbi Yitzchak Elchanan, the YU affiliate that is his actual employer, has said nothing and will be honoring him at their annual dinner in a few weeks.

I recognize that this is properly a deeply emotional issue for Rabbi Schachter's many, many students – even those who know that he uses such language in private conversation, and have had their respect for him compromised by that knowledge - and for all who appreciate not only his remarkable Torah knowledge and clarity but the courage with which he has spoken out or paskened on some important communal issues. Nor do I discount how hard it is to square the personal experience of kindness with evidence of serious moral error, even as I think everyone recognizes intellectually that arguments of the form "He's nice to many people; therefore he can't be a racist" are empirically false, on the order of "He gives lots of tzedakah, so he can't be an embezzler".

Furthermore, this issue has been tangled with his position regarding the reportage of abuse cases, for which I think he has been unjustly criticized – as best I can tell, based on the specific recording and his past writings and statements, he would prefer the establishment of rabbinic/psychological vetting boards for reports by third parties – not by victims – but until the establishment of such boards, he supports and even mandates immediate reporting of suspected abuse to the police. I myself think that such boards could not be effective in America, and I'm far from convinced that they have been effective in Israel, but theoretical advocacy for them should not be grounds for censure when in practice one declares that one can report without them.

Rav Schachter's self-report – once again, on the same recording - of his reaction to an alleged victim's attempt to report abuse to him seems, *laaniyut daati*, deeply disturbing in its pastoral insensitivity. That is a serious issue, but not in the ambit of this week's discussion.

Perhaps the most disturbing aspect of the recording is the failure of the numerous rabbis present to protest that the rosh yeshiva simply could not use such language in their presence; that the use of such language by a talmid chakham, or for that matter any Jew, is both a chillul Hashem and, potentially a mortal threat to members of our community. If anything should be forbidden *mishum eivah*, such

[The Center for Modern Torah Leadership](#)

language by an acknowledged Jewish leader is at the top of the list, and if ever there was a proper application of “in the context of chillul Hashem one must not be constrained by considerations of rabbinic honor”, this was it.

We don't always get the leadership we deserve – but we deserve the leadership we get if we do not hold our leadership morally accountable. The mechanism for this accountability should be open disagreement and critique, such as the Open Letter that Rabbi Barry Dollinger has written to Yeshiva. I hope that many other such letters have been or will be written – even as I know that I will disagree with them in whole or in part, as I do with Rabbi Dollinger's in part – and I encourage you to write them yourself, and ask your spiritual and communal leaders if they have done so. I believe that a public halakhic statement along the lines of the previous paragraph is necessary as well, for both practical reasons and for atonement. This, too, is a fulfillment of the prohibition against distorting judgment in favor of the great.

Shabbat shalom

Aryeh Klapper

ויקרא פרק יט

וַיְדַבֵּר יְקֹוֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
קְדָשׁ יִמְתְּהוּ
כִּי קְדוֹשׁ

אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יְכֻם:

אִישׁ אִמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ
וְאֶת שֵׁבִתֵי יְתֵי שְׁמֵרוּ

אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יְכֻם:

אֶת פְּנוֹת אֱלֹהֵי לֵילִים
וְאֵלֶּי מִסֹּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לְכֻם

אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יְכֻם:

וְכִי תִזְבַּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיְקֹוֹק
לָרֶצְחָתְּ זֶבַח הוּא:
בַּיּוֹם זֶבַחְכֶם יֹאכַל וּמִמֶּתְרֵת
וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵאָמַשׁ יִשְׂרָאֵל:
וְאַם הָאֹכַל יֹאכַל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
פְּגוּל הוּא לֹא יִרְצָה:
וְאֹכְלֵיו עֹנְוֵי יִשְׂרָאֵל

כִּי אֶת קֹדֶשׁ יְקֹוֹק חֵלַל
וְנִכְרַתְּהָ נֶפֶשׁ הָהִוא
מֵעַמִּי הִוא:

וּבִקְרָצְךָ כֻם אֶת קְצִיר אֲרֶצְכֶם
לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לֶקַח צֶרֶךְ
וְלֶקַח טְקִי צֶרֶךְ לֹא תִלְקֹט:
וְכִרְמֶךָ לֹא תִעוּלֵל
וּפְרִי טְכֶרְמֶךָ לֹא תִלְקֹט
לְעֵבֵי וְלִגְרֵת עֲזַבְתֶּם

אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יְכֻם:

לֹא תִגְנְבוּ
וְלֹא תִכְחֹשׁוּ
וְלֹא תִשְׁקֹרוּ
אִישׁ מֵיְתוֹ:
וְלֹא תִשְׁבַּעוּ בְשֵׁם יְלֹהֵי קֹדֶשׁ

וְחֵלְלֵת אֶת שְׁמֵי אֱלֹהֵי יִרָא
אֲנִי יְקֹוֹק:

לֹא תִעֲשֶׂה אֶת רֵעֶךָ
וְלֹא תִגְזֹל
לֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בִּקְרָא:
לֹא תִלְלֵת חֵרֶשׁ
וְלִפְנֵי עֵוֵר לֹא תִתֵּן מִכֶּשֶׁל

וְיָרָאת מֵאֱלֹהֵי יִרָא
אֲנִי יְקֹוֹק:

לֹא תִעֲשׂוּ עוֹלָבִים שְׂפֹט
לֹא תִשָּׂא פְּנֵי דָל
וְלֹא תִהַדָּר פְּנֵי גְדוּל
בְּצַדִּיק תִּשְׁפֹּט עַמִּי יִתְּךָ:

אֲנִי יְקֻקֵּךְ:

לֹא תִלְךָ כִּי לֹא תִלְךָ
לֹא תִלְךָ עַד עַד עַד עַד עַד עַד עַד

אֲנִי יְקֻקֵּךְ:

לֹא תִשָּׂא אֶת אֶתְּךָ בְּלִבְךָ
הֹכֵחַ תֹּכִיחַ אֶת עַמְּךָ יִתְּךָ
וְלֹא תִשָּׂא עֲלֵיךָ חֹטְאִים:
לֹא תִקָּם
וְלֹא תִטֹּר
אֶת בְּנֵי עַמְּךָ
וְאֶת בְּתֻלְתְּךָ עַד כְּמוֹךָ

אֶת חֻקֹּת יְיָ שִׁמְרוּ
בְּהִמְתָּךְ לֹא תִרְבֵּיעַ כְּלָאִים
שִׁדְדָךְ לֹא תִזְרַע כְּלָאִים
וּבְגָד כְּלָאִים שֶׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ: פ

יִשְׂכַּב אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁכָּבַת זָרָה וְהָיָה וְהָיָה שֶׁפָּתַח נְחָר פֶּתַח לֹא יִשָּׂא וְהָיָה לֹא יִפְדֶּה אוֹתוֹ הַאֱלֹהִים לֵאמֹר
בְּקִרְתְּךָ יְיָ
לֹא יִנְמְתוּ כִּי לֹא חִפְּשֶׁה:
וְהָיָה בִּיאָתְךָ אֲשֶׁר מוֹלִיךְ לִיקְוֹךְ אֶל פֶּתַח אֶתְּךָ לְמוֹעֵד אֵיל אֲשֶׁם:
וְכִפְרָה עֲלֵיךָ הַכֹּהֵן בְּאֵיל הָאֲשֶׁם לְפָנֶיךָ יְקֻקֵּךְ עַל חֹטְאֵךְ אֲשֶׁר חָטָאתָ
וְנִסְּחָ לְחַלּוֹת חֹטְאֵךְ אֲשֶׁר חָטָאתָ: פ

אֲנִי יְקֻקֵּךְ אֱלֹהֵי יְכֻם:

יִתְּבֹאוּ אֵלֶיךָ אֲרָץ וְנִטְעַתְּ כָּל עֵץ מִן אֶתְּךָ וְעַד לְתֵּם עַד לְתֵּם אֶתְּךָ יוֹ
שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים יְיָ יְיָ לְכַסֵּר לִים לֹא יִאֲכַל:
וּבְשָׁנָה הִרְבִּיעַתְּ יְיָ יְיָ כָּל פֶּרִי יוֹקֵד שֶׁהַלּוּלִים לִיקְוֹךְ:
וּבְשָׁנָה הַחֲמִישִׁית תִּאֲכְלוּ אֶת פֶּרִי יוֹלְהוֹסִיף לְכֻם תְּבוֹאֶתוֹ

אֲנִי יְקֻקֵּךְ:

לֹא תִאֲכְלוּ עַל הַדֶּם
לֹא תִנְחֹשׁוּ
וְלֹא תִעֹנְבוּ:
לֹא תִקְפוּ פִּי פִּי רֹאשׁ כֶּם
וְלֹא תִשָּׂחַ יְיָ יְיָ פִּי פִּי זָקֵךְ נָךְ:
וְשִׁרְטֵ לְנַפְשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרֵךְ כֶּם
וְכִתְּבֵתְךָ עַקְעַק לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם

אֲנִי יְקֻקֵּךְ:

אֶל תִּחַלֵּל אֶת בֵּיתְךָ לְהַזְנוֹתָהּ
וְלֹא תִזְנֶה אֶת אֶרֶץ וְיָמֵךְ לְאַהֲרֹן עֲזַמְהָ:
אֶת שִׁבְתֵּי יְיָ שִׁמְרוּ
וְיָדְשׁוּ יְיָ יְיָ אוֹ

אֲנִי יְקֻקֵּךְ אֱלֹהֵי יְכֻם:

אֶל תִּפְנוּ אֶל הָאֲבוֹת וְאֶל הַיָּד עֵנִים
אֶל תִּבְקֵשׁ לְטַמְּאָה בְּהֵם

וְיָרֵאתְּ מֵאֱלֹהֵי יְיָ

מִפְּנֵי שִׁיבָה תִקוּם
וְהָדַרְתְּ פָנֶיךָ זָקֵךְ

אֲנִי יִקְוֶה: פ

וְכִי יִגּוֹר אֶתְּךָ גֵר בְּאַרְצְכֶם
לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ:
כִּי אֲזַרְחֶם יְהוָה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֶתְּכֶם
וְאֶת בֵּית לֹו כְמוֹךָ

כִּי גֵר יִמְהַיְיֹתֶם בְּאַרְצְךָ
מִצָּרִים
אֲנִי יִקְוֶה אֱלֹהֵיכֶם:

אֲנִי יִקְוֶה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

אני יקוֹה: פ

לֹא תֵעָשׂוּ עִוָּל בְּמִשְׁפַּחַתְּכֶם לְוַבְמֵ שׁוֹרֵה:
מֵאֲזֵנִי צִדְקָ אֲבִינִי צִדְקָ אֵיפֹת צִדְקָ וְהִן צִדְקָ יְהוָה לְכֶם

וְשִׁמְרֶתְּם אֶת כָּל חֻקֵּי יְוָאֶת כָּל מִשְׁפָּטֵי
וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף סא עמוד ב

תנו רבנן
לא תעשו **עול במשפט** במדה במשקל ובמשורה
במדה - זו מדידת קרקע
שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים
במשקל - שלא יטמין משקלותיו במלח
ובמשורה - שלא ירתיח
והלא דברים קל וחומר
ומה משורה שהיא אחד משלשים (ושלשה) + מסורת הש"ס וששה+ בלוג הקפידה עליו תורה
קל וחומר להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית הלוג

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף פט עמוד ב

ת"ר
לא תעשו **עול במשפט** במדה במשקל ובמשורה
במדה - זו מדידת קרקע
שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים
במשקל - שלא יטמין משקלותיו במלח
במשורה - שלא ירתיח
וק"ו
ומה משורה שהיא אחד משלשים וששה בלוג הקפידה עליו תורה
ק"ו להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית וחצי תומן ועוכלא
אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שישהה מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפילו היא עביט של מימי
רגלים
אמר רב פפא
לא אמרן אלא באתרא דלא חתימי אבל באתרא דחתימי אי לא חזי חתימה לא שקיל
ובאתרא דלא חתימי נמי לא אמרן אלא דלא מהנדסי אבל מהנדסי לית לן בה
ולא היא
זימנין דמיקרי בין השמשות ומיקרי ושקיל
תניא נמי הכי
לא ישהה אדם מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפי' היא עביט של מימי רגלים
אבל עושה הוא סאה תרקב וחצי תרקב וקב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן

ספרא קדושים פרשה ב

פרק ד
לא תעשו **עול במשפט** - בדין –
מלמד שהדיין המקלקל את הדין קרוי עול, שנוי משוקץ חרם ותועבה, וגורם לחמשה דברים מטמא את
הארץ ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל בחרב, ומגלה אותו מארצו.

ספרא קדושים פרשה ג (ה)

לא תעשו **עול במשפט**
אם לדין כבר הדין אמור
אם כן למה נאמר לא תעשו עול במשפט במדה ובמשורה
מלמד שהמודד נקרא דיין, שאם שיקר במידה קרוי עוול ושנוי ומשוקץ, חרם ותועבה, וגורם לחמשה
דברים, מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל בחרב, ומגלה אותם מארצם.
(ו) במידה זו מידת הארץ, במשקל זו טריטני, ובמשורה זו זיר הגדול, ויש אומר זו קוטית קטנה, ויש אומר
זו המחוק.

אונקלוס ויקרא פרק יט פסוק טו

לא תעבדון שקר בדין לא תסב אפי מסכינא ולא תהדר אפי רבא בקושטא תדיניה לחברך:

אונקלוס ויקרא פרק יט פסוק לה

(לה) לא תעבדון שקר בדין במשחתא במתקלא ובמכילתא:

תרגום יונתן ויקרא פרק יט פסוק טו

וּן שֶׁ קָלָאָם עֵבֶד יִנָּא לֹא תִסְבּוּ אִפִּי וְלֹא תִמְסְכִינְא וְלֹא תִהְיוּ רַבֵּי בְּקוּשְׁטָא תְּדִינְיָה לְחֻבְרֵי יְכוּנֵי:

תרגום יונתן ויקרא פרק יט פסוק לה

לֹא תִלְעִי (לע) דִּין שֶׁ יִקְרָה אֲבָם יִשְׁחָא אֲדָא יִטָּא וְסִיתָ וְאֵלָּא וּבְמִ כִּילְתָּ אֲבָגְדֵי יִשׁוּתָּ אֲ וּבְמִ חֵיקָא:

רש"י ויקרא פרק יט פסוק טו

לא תעשו עול במשפט –

מלמד שהדיין המקלקל את הדין קרוי עול, שנאוי ומשוקץ, חרם ותועבה.

שהעול קרוי תועבה,

שנאמר (דברים כה טז) כי תועבת ה' וגו' כל עושה עול,

והתועבה קרויה שקץ וחרם,

שנאמר (שם ז כו) ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצנו וגו':

רש"י ויקרא פרק יט פסוק לה

לא תעשו עול במשפט –

אם לדין, הרי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט (פסוק טו),

ומהו משפט השנוי כאן, הוא המדה והמשקל והמשורה.

מלמד שהמודד נקרא דיין,

שם שיקר במדה הרי הוא כמקלקל את הדין וקרוי עול, שנאוי, ומשוקץ, חרם ותועבה.

וגורם לחמשה דברים האמורים בדין מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל את

ישראל בחרב, ומגלה אותם מארצם:

במדה - זו מדת הארץ:

במשקל - כמשמעו:

ובמשורה - היא מדת הלח והיבש:

רשב"ם ויקרא פרק יט פסוק לה

במדה - במדת קרקע:

משורה - מדת הלח. כמו שאמרו ומים במשורה תשתה:

אבן עזרא ויקרא פרק יט פסוק טו

לא תעשו עול - על הדיינים והעדים ידבר.

אבן עזרא ויקרא פרק יט פסוק לה

וטעם לא תעשו עול - בעבור הגר,

כטעם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (דבר' א, טז).

וכן במדה - שלא תעשו מרמה במדת האמות, גם האמות משתנות.

ויתכן להיות פי' כמשפט הידוע בארץ:

ר' חיים פלטיאל ויקרא פרק יט פסוק טו

לא תעשו עול במשפט –
מזהיר על ג' הדיוטות דהם דיינים ולהכי אמר בלשון רבים,
לא תשא פני דל –
מזהיר על יחיד מומחה דהכי מוכח קרא התם דכתיב בצדק תשפוט עמיתך.

ריקאנטי ויקרא פרק יט פסוק טו

לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל וגו' –
כבר ידעת כי המשפט הוא המכריע ראשון,
שנאמר [תהלים צט, ד] משפט וצדקה ביעקב.
והזהיר שלא יטהו לצד העול,
כענין שנאמר [שם טז, ח] שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט.
זהו [שם לד, יד] נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה,
בעבור שהוא המכריע,
כדאמר בספר יצירה [פ"ו מ"ג] לשון חק מכריע בנתיים.
לא תשא פני דל, יתכן שירמוז לד' רבתי שבאחד, והבן.
בצדק תשפוט עמיתך [שם], כענין [דברים טז, כ] צדק צדק תרדוף, ושתף עמו המשפט שלא לקצץ
בנטיעות.
ובספר הזוהר [ח"ג פה ע"ב]
רבי יוסי פתח
לא תעשו עול במשפט,
הא איתמר בפרשתא דא מלין עילאין ויקירין דאית ביה בפיקודי דאורייתא,
תא חזי
תרין דרגין אינון הכא – "משפט" "צדק"
מה בין האי להאי,
אלא חד רחמי וחד דינא ודא אתבסם בדא,
כך איתער צדק דאין דינא דכולא כחדא דלית ביה רחמי ולא ותרנותא,
וכד איתער משפט אית ביה רחמי,
יכול יהא כולא דינא במשפט,
אתא קרא ואמר בצדק תשפוט עמיתך,
מאי טעמא
**בגין דצדק לאו דאני לדא ושביק לדא, אלא כולהו כחדא בשיקולא חד, כגוונא דא לא תשא פני דל
ולא תהדר פני גדול [אלא] כולהו בשיקולא חד,**
בצדק, יכול יהא כולא דינא בצדק בלחודו, אתא קרא ואמר תשפוט, דבעי לאתחברא כולהו כחדא ולא
אשתכח דא בלא דא והאי שלימו דדינא,
וכל כך למה,
בגין דקב"ה שכיח תמן, ובגין כך בעי לאשלמא דינא כגוונא דיליה ממש. ותא חזי קב"ה שוי כורסייה דדינא
בשעתא דדייני יתבי,
הה"ד [תהלים ט, ח] כונן למשפט כסאו,
דמתמן אתתקן כורסייה דקב"ה,
ומאן אינון כורסייה,
אילין אינון צדק ומשפט,
הה"ד [שם פט, טו] צדק ומשפט מכון כסאך,
ומאן דדאין דינא בעמא בעי למידן בכורסייה דמלכא, ואי פגים חד מינייהו כאילו פגים לכורסייה
דמלכא, וכדין קב"ה אסתלק מבינייהו ולא קאים בדינייהו, ומאי אמר [שם יב, ו] עתה אקום יאמר
י', ורוחא דקודשא אמר [שם נז, יב] רומה על שמים אלהים.

וטעם ואהבת לרעך כמוך [יט, יח],
לפי פשוטו ידוע,
ובב"ר [כד, ז] אמרו רבותינו זכרונם לברכה
ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה,
אמר לו בן עזאי בדמות א-להים עשה אותו [בראשית ה, א], זה כלל גדול מזה,
שלא תאמר הואיל ונתבזיתי יתבזה חברי עמי הואיל ונתקללתי יתקלל חברי עמי,
אמר רבי תנחומא אם עשית כן דע למי אתה מבזה. והנה האוהב את חבריו הנעשה בצלם א-להים הוא
אוהב הש"י ומכבדו.

ריקאנטי ויקרא פרק יט פסוק לה

לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה [שם לה].
פשוטו ידוע,
ונרמז בו עוד שהמשפט הוא המכריע בנתיים לא תעשה בו עול,
כד"א [תהלים לד, יד] נצור לשונך מרע,
כלומר שלא יטהו אל הרע,
והוא הנקרא שקל הקדש שהמאזנים העליונים תלויים בה הנקרא בפסוק שלאחר זה מאזני צדק.
יודעת פירוש צדק ומשפט מפסוק [תהלים פט, טו] צדק ומשפט מכוון כסאך.
והזכיר ד' פעמים צדק בפסוק זה כנגד הנקראים צדקות ה'.
ובספר הזוהר [ח"א לג ע"ב]
רבי יוסי אומר
סיפא דשקלא באמצעיתא קיימא, וסימן במדה במשקל ובמשורה,
משקל לישנא דקיימא באמצעיתא, ורזא דא שקל הקדש, ומאזנים ביה קיימין ואתקלו, מאן דאתקלו
ומאזנים דכתיב [שם לו] מאזני צדק, וכולהו קיימין במתקל שקל הקדש.

משיבת נפש ויקרא פרק יט פסוק טו

לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל וכו'.
קצת תימא למה תפש גבי משפט לשון רבים יותר משאר היעודים בפ' זו, לא תשא פני דל, לא תהדר, לא
תלך רכיל, וכל הפרשה.
**ונ"ל כי לא תעשו עול הזהרה לציבור שלא ימנו דיין שאינו בקי בחדרי תורה כי אם ימנוהו יעשו עול
בטעות ומאז העונש על הציבור.**
וכיוצא בזה תמצא בכמה מקומות בפ' שופטים ושופטים תתן לך וכו' ושפטו את העם משפט צדק וכו' פי'
תמנו שופט הגון ובקי, ומאז ישפוט משפט צדק.

רבינו בחיי ויקרא פרק יט פסוק לה

לא תעשו עול במשפט. כבר הזהיר למעלה: (לעיל פסוק טו) "לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל",
אבל המשפט אשר שם הוא דיני התורה הכתובים בסדר משפטים,
ושבכאן הוא משפטי המדינות וחוקיהם וסדוריהם בעיני המשקלות והמדות, וכענין שכתוב: (שמות
טו, כה) "שם שם לו חק ומשפט", שהוא על דרך הפשט משפטי המדבר וחקיו.

משך חכמה ויקרא פרק יט פסוק לה

**לא תעשו עול במשפט במדה במשקל. יעויין תורת כהנים. ויתכן דהכוונה, דאף אם תדע שפלוגי
הקונה ממך גזל מאתך או חייב לך, לא תעשה לו עול במשקל ליטול המגיע לך ממנו, אף שזהו
"במשפט", שעל פי דין מגיע לך המעות.**

אור החיים ויקרא פרק יט פסוק טו

(טו) לא תעשו עול במשפט.

אזהרה זו באה לבעלי דינים שלא יערימו לזכות כפי הדין,

והוא עול ולזה אמר בלשון רבים לא תעשו וגו',

ושיעור אומרו עול במשפט הוא על זה הדרך, במשפט אשר ישפטו הדיינים שלא יסובבו שיהיה בו עול, כי הדיין שופט על פי הטענות אשר יסדרו לפניו, ולזה סמך מצוה זו לאזהרת לפני עור וגו' כי זה מכשיל הדיין לשפוט משפט מעול:

עוד ירצה לומר שהגם שהמשפט זכה, לא יסמוך לעשות עול כשיכיר בעצמו כי עול בימינו, ולזה אמר בלשון רבים כי ידבר לבעלי דינים, ובסמוך שכוונתו לצוות לשופט אמר לשון יחיד לא תשא לא תהדר וגומר:

עוד יכוין באומרו לא תעשו עול אזהרה לדיין, שהגם שהמשפט יגיד לחייב את זה ולזכות את זה אם בעיניו נראה כי הוא עול לא יעשו עול זה בשביל מה שנתחייב במשפט, אלא אין לדיין אלא מה שעיניו ראות:

עוד ירצה באומרו במשפט בה"א הידיעה, על דרך אומרם ז"ל (ביצה טז א) כי בראש השנה קוצב הקדוש ברוך הוא לכל איש ואיש הצריך לו על משפט צדק, ולזה אם יחייבו הזכאי ויזכו החייב הנה הוא יוצא עול במשפט עליון בסך קצוב וכשמחסרו אם כן נעשה העול במשפט שלא נטל זה מה שחייב בבית דין של מעלה, וכן להיפך:

תורה תמימה הערות ויקרא פרק יט הערה צה

צה) כי אצל מלת עול מצינו כל התוארים האלו, תועבת ה', כל עושה עול, כי תועבת ה' אשר שנא, לא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצנו וגו', ומסיים עוד בתו"כ שהדיין המקלקל את הדין גורם לחמשה דברים, מחלל השם ומטמא מקדש ומסלק השכינה מישראל ומפיל ישראל בחרב ומגלה אותם מארצם. ובאור דרשה זו, משום דילפינן כל אלה מע"ז, דהכא כתב תועבה, וגבי ע"ז כתיב תועבה כמש"כ, וגבי ע"ז כתיב כל החמשה דברים, בס"פ זו כתיב לטמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי, דהיינו מטמא מקדש ומחלל השם, ובפ' בחקתי כתיב וגעלה נפשי אתכם דהיינו סילוק שכינה, ואתכם אזרה בגוים דהיינו מגלה את ישראל, והריקותי אחריכם חרב, היינו מפיל את ישראל בחרב, כך מצאתי הבאור באדרת אליהו להגר"א. אך יש לפרש כל אלה גם ע"ד הפשט, מחלל השם כמשמעו, שמשפיל כבוד התורה והמצוה, ומטמא מקדש מקום מושב הדיינים [מקום הסנהדרין היה בלשכת הגזית במקדש כמש"כ ר"פ משפטים], ומסלק השכינה מישראל י"ל ע"פ מ"ד בסנהדרין ז' א' כל דיין שדן דין אמת לאמיתו משרה שכינה בישראל שנאמר אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט, וממילא אם להיפך - מסלק הוא את השכינה, וכ"א בשבת קל"ט א' אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו בישראל עד שיכלו שופטים רעים מישראל, ומפיל את ישראל בחרב ע"פ מ"ש בשבת ל"ג א' בעון עוות הדין וקלקול הדין חרב בא לעולם. וע"ל בפ' בחקתי בפ' והבאתי עליכם חרב נוקמת וגו', ומגלה אותם מארצם - ע"פ מש"כ בישיעה א' ציון במשפט תפדה: